

Propositie

Museale Samenwerking Westerwolde

Een co-productie van BMC (Marco van Vulpen, gemeentelijk projectleider nieuw cultuurbeleid) en de (kern-)musea in Westerwolde (Marjan Brouwer, Museum Klooster Ter Apel; Hendri Meendering (musea Vesting Bourtange); Obby Veenstra (Het MOW | Museum Westerwolde).

In afstemming met de vrijwilligersmusea (lokale musea): Vestingmuseum Oude Schans, Kamp de Beetse, Burcht Wedde en het Dinosaurium.

september 2025

1. Inleiding

Sterke musea maken aansprekende verhalen zichtbaar, zetten Westerwolde op de kaart. Voor toeristen bieden ze vermaak en verdieping en maken Westerwolde aantrekkelijk om te bezoeken. Voor de inwoners bieden de musea een gezamenlijke identiteit van het gebied waar zij wonen en zorgen ze voor verbinding en trots. Sterke musea zijn aanjagers van zowel de vrijetijdseconomie als gemeenschapszin en dragen daarmee bij aan brede welvaart. Een sterk museaal veld werkt voor Westerwolde.

Het museale landschap van Westerwolde is divers. Van kleinere vrijwilligersmusea die belangrijke lokale verhalen levend houden (Vestingmuseum Oude Schans, Burcht Wedde, Kamp De Beetse) tot enkele themamusea met een bovenregionaal publieksbereik (Museum Klooster Ter Apel en Vesting Bourtange) en een eigentijds streekmuseum voor de rijke cultuurhistorie en het landschap van heel Westerwolde (het MOW | Museum Westerwolde; verder aangeduid als: het MOW). Samen vertellen deze musea uiteenlopende verhalen over de geschiedenis en 'het gevoel' van Westerwolde. Ook het Dinosaurium in Wedde maakt deel uit van het museale landschap in Westerwolde.

In potentie heeft het museale landschap van Westerwolde dus veel te bieden, maar in de praktijk kampen de musea met uiteenlopende vraagstukken die hun continuïteit bedreigen en waardoor de kansen die er liggen om het bijzondere van Westerwolde beter onder de aandacht te brengen van een groter publiek, niet of slechts beperkt gegrepen worden.

De problematiek van de musea in Westerwolde is meervoudig:

- Het museale landschap van Westerwolde is met uitzondering van Vesting Bourtange niet breed bekend. Hetzelfde geldt voor het gebied zelf: Westerwolde (of Zuid-Oost Groningen) is (nog) geen sterk merk, zoals bijvoorbeeld de Wadden dat wel is. Hoe knopen we het diverse aanbod op een aantrekkelijke manier aan elkaar en brengen dat beter voor het voetlicht?
- Het toekomstperspectief voor de kleinere vrijwilligersmusea is ongewis. Het zijn kwetsbare organisaties die behoefte hebben aan ondersteuning op maat; hoe regelen we dat?
- De in totaal 150 vrijwilligers (!!!) bij de musea tonen een hoge mate van betrokkenheid van inwoners bij 'hun' musea. Tegelijkertijd is de afstand van veel inwoners tot het museale aanbod groot. Westerwolde is een kleine gemeente met grote afstanden. Door meer mét mensen participatief te werken kunnen musea inwoners beter betrekken bij 'het verhaal van Westerwolde'. Het ontbreekt de musea aan capaciteit om dit te kunnen doen.
- De geringe slagkracht van de 'grotere' musea staat kwalitatief goede erfgoedzorg in de weg en vormt daarmee een risico voor het kunnen voldoen aan de landelijke normen van Museumregistratie. Hierdoor staat ook het kunnen voeren van de Museumkaart onder druk; en die museumkaart is juist hard nodig om meer bezoekers te trekken. Ook wordt er meer van de musea verwacht om te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving en stellen de bezoekers steeds hogere eisen aan een eigentijds en onderscheidend 'museumproduct'. Dit alles vraagt om een verdere professionalisering van de musea.

- Bij de grotere musea speelt ook dat de vaste presentaties verouderd zijn (Vesting Bourtange) of niet aanwezig zijn, maar wel gewenst (het MOW) of om een herziening vragen als onderdeel van een grotere transitie met verbouwing en herinrichting van de buitenruimte (Museum Klooster ter Apel). Bij elk van de musea is behoefte aan publieksgerichte en interactieve kernpresentaties die zorgen voor een sterke en aansprekende basis.

Om de vraagstukken waar de musea in Westerwolde voor staan aan te kunnen pakken is dringend behoefte aan een duidelijke visie op de toekomst van het museale landschap, vertaald in heldere beleidskaders en maatregelen waarmee de basis op orde kan worden gebracht, zowel bij de grotere musea als bij de kleinere vrijwilligersmusea. De musea hopen (en gaan ervan uit) dat het nieuwe cultuur- en erfgoedbeleid waar de gemeente nu aan werkt ook voor de musea een goed doordachte visie met heldere beleidsmaatregelen te bieden heeft.

Parallel aan (en als onderdeel van) de ontwikkeling van het gemeentelijk cultuur- en erfgoedbeleid, zien de musea mogelijkheden om de onderlinge samenwerking aan te halen en gezamenlijk concrete stappen te zetten die bij kunnen dragen aan een versterking van hun positie. Door meer samen te werken kunnen de musea hun aanbod verbinden, meer zichtbaar maken en sterker laten spreken. Deze *Propositie Museale Samenwerking Westerwolde* vormt daartoe een belangrijke stap.

In deze *Propositie Museale Samenwerking Westerwolde* geven de musea aan welke uitgangspunten ten grondslag liggen aan het opzetten van een museaal samenwerkingsverband, waarop de samenwerking zich de komende periode vooral zal richten (concrete projecten) en wat er nodig is aan middelen om die projecten van de grond te krijgen.

Deze notitie is tot stand gekomen in goed overleg tussen de musea en de door de gemeente aangetrokken projectleider nieuw cultuur- en erfgoedbeleid. Ook heeft afstemming plaatsgevonden met de provinciale ondersteuningsorganisatie Erfgoed in Groningen (voorheen Erfgoedpartners Groningen). Erfgoed in Groningen heeft aangegeven bereid te zijn de voorgestelde projecten van het samenwerkingsverband met raad en daad te ondersteunen.

2. Uitgangspunten

Convenant Museale Samenwerking Westerwolde 2026-2027

De samenwerking die de musea nu willen opzetten is niet vrijblijvend. De betrokken musea zijn voornemens om op basis van deze propositie een Convenant Museale Samenwerking Westerwolde 2026-2027 te ondertekenen waarin de afspraken over hun samenwerking voor de komende jaren worden vastgelegd. Ook de gemeente wordt gevraagd het Convenant Museale Samenwerking te ondertekenen en de projecten die in het kader van de samenwerking worden opgezet mogelijk te maken met een eenmalig investeringsbedrag.

Tweejarige pilot als opmaat naar

De samenwerking die nu wordt aangegaan betreft een tweejarige pilot voor de jaren 2026 en 2027. Op basis van de ervaringen die worden opgedaan zal bepaald worden in welke vorm de samenwerking het beste bestendigd kan worden. Daarbij kan gedacht worden aan een wat lichtere vorm met afspraken die worden vastgelegd in een samenwerkings-overeenkomst, maar ook aan een zwaardere vorm zoals een shared service organisatie die kan worden opgezet om met name de grotere musea verder te professionaliseren met gedeelde expertise op het gebied van collectiebeleid en -beheer, marketing-communicatie en backoffice-taken. Het ligt in de bedoeling hier in de loop van 2027 nadere besluiten over te nemen.

Onderscheid kernmusea en lokale musea

De museale samenwerking zal alle musea in Westerwolde ten goede moeten komen. Niettemin is het wenselijk een onderscheid te maken tussen de grotere musea - die we in het vervolg de kernmusea noemen - en de kleinere vrijwilligersmusea, die we in het vervolg de lokale musea noemen. De kernmusea beschikken over een kleine professionele kernorganisatie en voldoen aan de normen van het landelijke Museumregister (of zijn bezig daaraan te voldoen); de lokale musea worden volledig door vrijwilligers gerund. De kernmusea zijn de trekkers zijn van het samenwerkingsverband; van de lokale musea mag niet worden verwacht dat zij veel tijd en energie in de samenwerking kunnen steken; wel kunnen ze waar mogelijk en zinvol meeliften op de resultaten van de samenwerkingsprojecten en daar profijt van trekken, bijvoorbeeld door meer bezoekers te krijgen.

Het Dinosaurium in Wedde is een museum dat niet specifiek over de Westerwoldse cultuurhistorie of het landschap gaat, maar kent zeker raakvlakken met het verhaal van Westerwolde. Bovendien is het nu al een belangrijke publiekstrekker die een interessant element vormt in het museale aanbod van Westerwolde. En zeker in een gezamenlijke aanpak om meer publiek naar deze regio te krijgen is het Dinosaurium een aantrekkelijke samenwerkingspartner die ook graag partij wil zijn in een gezamenlijke publieksstrategie.

Focus op zichtbaarheid en publieksbereik

De museale samenwerking voor de komende jaren (2026-2027), zoals vast te leggen in het Convenant museale samenwerking Westerwolde 2026-2027, richt zich primair op het verbeteren van de zichtbaarheid en het vergroten van het publieksbereik. Daarvoor is nodig dat er in overleg met de organisaties die zich bezighouden met gebiedspromotie een sterk overkoepelend merk voor Westerwolde wordt ontwikkeld en uitgerold, waar alle musea baat

bij hebben en waarmee ook rekening kan worden gehouden bij het verbeteren van de vaste presentaties en programmering in eigen huis.

Naar een 'Collectie Westerwolde'

De musea willen de komende jaren stappen zetten om met elkaar te komen tot een samenhangende 'Collectie Westerwolde'. Elk van de musea heeft nu een eigen, onderscheidende collectie die iets zegt over de cultuurhistorie en de identiteit van Westerwolde. Dat moet vooral ook zo blijven, want juist de eigenheid van de musea en daarmee van de respectievelijke collecties moet voorop staan. Met dit gegeven als uitgangspunt willen de musea een visie ontwikkelen op hoe de collecties zich tot elkaar verhouden en hoe zij onderdeel kunnen zijn van een 'Collectie Westerwolde'. Vanuit die visie kunnen stappen worden gezet om te komen tot meer afstemming en samenhang in collectiebeleid en collectiebeheer.

Ook per museum kijken wat nodig is om de basis op orde te krijgen

De samenwerking die nu op basis van deze Propositie Museale Samenwerking Westerwolde 2026-2027 kan worden aangeaan, laat onverlet dat de gemeente in het kader van het nieuwe cultuur- en erfgoedbeleid aangeeft welk belang zij aan de verschillende musea hecht. Ook zal in samenspraak met de afzonderlijke musea moeten worden bepaald wat een duurzaam toekomstperspectief is voor elk van de musea, wat daarvoor nodig is aan erfgoedzorg, huisvesting, organisatie en exploitatie en in welke mate daar financiële ondersteuning van de gemeente voor nodig is.

3. Gezamenlijke projecten 2026 - 2027

3.1. Musea Westerwolde als dragers van gebiedspromotie

Aanleiding

Westerwolde heeft veel te bieden aan cultuurhistorie en landschap. De musea in Westerwolde vertellen elk voor zich unieke verhalen die gaan over die cultuurhistorie en dat bijzondere landschap. Het wonderschone en mythische Westerwolde verbindt uiteenlopende verhalen. Stap in een andere wereld!

De gemeente ziet graag dat het erfgoed, natuur en landschap worden benut om meer bezoekers naar dit gebied te trekken. De musea willen zich hier in gezamenlijkheid sterk voor maken en komen tot een collectieve aanpak om meer bezoekers naar Westerwolde te trekken. De musea willen het voortouw nemen om in samenwerking met marketing- en promotiepartners te komen tot een verbindend merk / onderscheidend narratief, waarmee Westerwolde in de markt kan worden gezet. Een goed voorbeeld van branding van een overkoepelend merk, met behoud van de eigen identiteit van afzonderlijke musea, is te vinden bij de Groninger waddenmusea: [Waddenmusea](#).

De provincie Groningen wil de komende jaren fors investeren in de vrijetijdseconomie. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan een 10-jarig investeringsprogramma 'Baanbreker - zo kan het ook'. De provincie hecht veel belang aan de vrijetijdseconomie omdat deze sector niet alleen bijdraagt aan brede welvaart door economische groei, maar ook aan leefplezier, regionale trots, sociale verbondenheid en een goed vestigingsklimaat. De vrijetijdseconomie versterkt de aantrekkelijkheid van de leefomgeving, helpt talent te behouden, biedt laagdrempelige werkgelegenheid en draagt bij aan het behouden van erfgoed en bijzondere landschappen. Erfgoed en landschap worden door de provincie gezien als een belangrijke kans voor de vrijetijdseconomie. De inzet is om in 2035 het aantal bezoekers aan Groningen verdrievoudigd te hebben.

Het investeringsprogramma van de provincie gaat uit van regionale gebiedsontwikkeling waarbij drie thema's centraal staan, allemaal inspelend op authentieke Groningse kwaliteiten:

- *De kop leeg*: opladen - bezinning - erfgoed & natuur.
- *Net even anders*: ontladen - van de gebaande paden - kunst & cultuur.
- *Van eigen bodem*: ervaren - verhalen - makers & agrotourisme.

De provincie wil de komende 10 jaar honderden miljoenen investeren in de vrijetijdseconomie, deels gefinancierd uit middelen van Toukomst en Nij Begun. Het ontwikkelen van verhalen, het versterken van museale presentaties, het opzetten van campagnes gebiedspromotie en het opzetten van een goed systeem van publieks- en datamonitoring zijn speerpunten van het investeringsprogramma. Het investeringsprogramma moet samen met de regio's en gemeenten worden uitgerold.

Het investeringsprogramma vrijetijdseconomie biedt een enorme kans voor Westerwolde en daarmee ook voor de musea in Westerwolde. Het is van belang niet af te wachten, maar voor te sorteren door scherp te krijgen hoe de kaders van het provinciale

investeringsprogramma naar Westerwolde kunnen worden vertaald, wat dit kan betekenen voor de wijze waarop de musea zich presenteren aan het publiek en waaruit een gezamenlijke meerjarige promotiestrategie voor de Westerwoldse musea kan bestaan.

Project Planontwikkeling promotiecampagne musea Westerwolde

Alle musea in Westerwolde - zowel de kernmusea als de lokale musea - zijn verbonden met met de cultuurhistorie en het bijzondere landschap van Westerwolde. De musea willen komen tot een gezamenlijke promotiecampagne die de highlights van het Westerwoldse erfgoed en het unieke cultuurlandschap verbonden wordt in een aantrekkelijke propositie; een overkoepelend narratief waarmee de musea collectief in de markt kunnen worden gezet.

Met het ontwikkelen en uitrollen van een gezamenlijke promotiecampagne Musea in Westerwolde willen de musea zo veel mogelijk aansluiten op het Investeringsprogramma Vrijtijdseconomie van de provincie. Niet alleen qua ambitie, doelgroepen en overkoepelende thema's, maar ook qua werkwijze en samenwerkingspartners. Voor het uitrollen van een meerjarige promotiecampagne Musea in Westerwolde willen de musea in samenspraak met de gemeente een beroep doen op de middelen die beschikbaar komen met het Investeringsprogramma Vrijtijdseconomie.

Voor het ontwikkelen van een promotiecampagne Musea in Westerwolde is het voorstel nu alvast aan de slag te gaan. Daarvoor is een eenmalig planontwikkelingsbudget nodig van € 30.000,-. Door nu in beweging komen en een goed doordachte promotiestrategie voor de musea in Westerwolde te ontwikkelen, kan medio 2026 een concreet voorstel worden opgeleverd dat kan worden ingebracht in de grotere aanpak van het Programma Vrijtijdseconomie.

Met het planontwikkelingsbudget van € 30.000,- willen de musea opdracht geven aan een marketingbureau dat ervaring heeft met gebiedspromotie in deze regio. Het selecteren van een deskundig marketingbureau willen de musea doen in overleg met ZO! Groningen en het programmabureau van het Investeringsprogramma Vrijtijdseconomie.

De opdracht aan het marketingbureau is als volgt:

- Ontwikkel samen met de musea en ZO! Groningen een aansprekend overkoepelend publieksconcept, een narratief waarin de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van Westerwolde en wat de musea daarin te bieden hebben, worden verbonden.
- Vertaal dit in een marketingstrategie met een eerste uitwerking van een meerjarige promotiecampagne voor de musea.
- Zorg voor maximale afstemming met het toeristisch beleid van de gemeente en de ontwikkeling van gebiedsgerichte promotie waaraan gewerkt wordt vanuit het investeringsprogramma vrijtijdseconomie Baanbreker.
- Geef in de uitwerking van de marketingstrategie en de promotiecampagne ook aan wat er nodig is aan organisatie en uitvoeringsbudget, zodat dit ter financiering kan worden voorgelegd aan het programmabureau van Baanbreker.

Voor dit project zal een werkgroep gevormd moeten worden bestaande uit:

- Vertegenwoordigers van de drie kernmusea (lokale musea voor zover zij daar tijd voor kunnen vrijmaken).
- Vertegenwoordiger van ZO! Groningen.

- Conceptontwikkelaar/marketeer marketingbureau.

Periodiek zal afstemming worden gezocht met de gemeente (beleidsadviseur toerisme-recreatie) en het programmabureau van het Investeringsprogramma Vrijtijdseconomie. Het is wenselijk vanuit de musea een projectleider aan te trekken die de planontwikkeling in gang kan zetten en kan aansturen. Deze projectleider kan ook andere projecten van het samenwerkingsverband trekken (zie volgende projecten).

3.2. Upgrade museale presentaties

Aanleiding

De drie kernmusea - Museum Klooster Ter Apel, Musea Vesting Bourtange en het MOW - zijn verdeeld over het zuiden, het midden en het noorden van de gemeente. Met elkaar vormen ze in potentie een aantrekkelijke museum-as waar ook de lokale musea op aangetakt kunnen worden.

Bij elk van de drie kernmusea speelt de wens tot vernieuwing om relevant te blijven voor de eigen inwoners en voor bezoekers in de regio. Nodig is de organisaties op maat te versterken, waar nodig te professionaliseren en toekomstbestendig te maken. Op deze manier kunnen de kernmusea blijven voldoen aan de normen van het Museumregister en de landelijke Museumkaart blijven voeren¹. Hierover moeten in het kader van het nieuwe cultuur- en erfgoedbeleid afspraken worden gemaakt. Daarnaast is het wenselijk te investeren in meer zichtbaarheid en de kwaliteit van de museale presentaties. Daarom stellen we voor om parallel aan het project *Ontwikkelen promotiecampagne musea Westerwolde* nu ook een project *Verbeteren vaste presentaties* op te zetten.

Bij Vesting Bourtange is dringend behoefte aan een modernisering van de vaste presentaties in de respectievelijke museumlocaties. Vesting Bourtange heeft de ambitie om de museale onderdelen van hun organisatie te versterken en te voldoen aan de normen van het Museumregister, zodat de landelijke Museumkaart kan worden gevoerd. Daartoe zal gezien moeten worden hoe de organisatie op dit onderdeel kan worden geprofessionaliseerd, maar ook hoe de vaste museumpresentaties in de vesting een upgrade kunnen krijgen.

Bij Museum Klooster Ter Apel wordt hard gewerkt aan een vernieuwingsslag met een sterkere kernidentiteit, waarbij de mentale thema's van rust, bezinning en spiritualiteit centraal staan. Deze thema's sluiten goed aan bij het Cittaslow-concept van Westerwolde, maar ook bij de thema's van het investeringsprogramma vrijtijdseconomie Baanbreker. Museum Klooster Ter Apel wil komen tot een modern, sprekend en interactief museum passend bij de uitstraling van de locatie. In dat perspectief wil het museum komen tot een upgrade van de vaste presentatie

Het MOW wil haar streekhistorische functie (wordingsgeschiedenis landschap in cultuurhistorisch perspectief) versterken en wil naast ruimte voor het dynamisch aanbod van

¹ Museum Klooster ter Apel en het MOW zitten al in het Museumregister; de Musea Vesting Bourtange zijn bezig om ook opgenomen te worden in het Museumregister zodat ook deze musea de Museumkaart kunnen voeren.

(participatie-)projecten en wisseltentoonstellingen ook een vaste presentatie over de cultuurhistorie en het landschap van Westerwolde bieden. Daarnaast wil het MOW haar groene ligging als uitvalsbasis voor buitenroutes beter benutten en herkenbaar zijn als startpunt voor verhalenpaden enz..

De opgave voor verbetering van de vaste presentaties is voor ieder museum verschillend en vraagt om een eigen ontwerp dat op inhoud en look & feel onderscheidend is en uitdrukking geeft aan het eigen museumprofiel. Daarbij kan ook worden gezien hoe in de vaste presentatie ingespeeld kan worden op het overkoepelende merk / narratief zoals dat vanuit het project *Planontwikkeling promotiecampagne musea Westerwolde* wordt ontwikkeld. En in praktische zin is het wenselijk dat de musea ook in hun presentaties naar elkaar verwijzen. Om die reden is het wenselijk om de verbetering van de verschillende museumpresentaties nu in één beweging en in één project aan te pakken. Dat is strategisch van belang om beter te kunnen kwalificeren voor benodigde fondsenwerving voor de uitvoering van de respectievelijke museumontwerpen, onder andere bij het Investeringsprogramma Vrijtijdseconomie.

Project Planontwikkeling verbeteren vaste presentaties

Het voorstel is om 2e helft 2026 te komen tot een *Bidbook Verbeteren vaste presentaties musea Westerwolde*. De eerste helft van 2026 kan dan worden benut om per museum uit te werken waaraan de bij te stellen vaste presentatie moet voldoen; een programma van eisen voor het museumontwerp. Ook kunnen dan de uitkomsten van het overkoepelende merk / narratief worden meegenomen in het programma van eisen.

Het verbeteren van de museale presentaties in de Westerwoldse kernmusea vraagt om een forse investering. Om aanspraak te kunnen maken op subsidieregelingen en fondsen te kunnen werven is een *Bidbook verbeteren vaste presentaties musea Westerwolde* nodig. Dit bidbook moet bevatten:

- Een beschrijving van de afzonderlijke museumprofielen van de drie kernmusea.
- Een beschrijving van het overkoepelende merk / narratief waar de musea in hun publieksbenadering samen willen optrekken.
- Een onderscheidend (schets-)ontwerp voor verbetering van elk van de drie museale presentaties.
- Een (globale) investeringsraming van de verbeterslag, voorzien van een dekkingsplan.
- Een schets van de projectorganisatie, inclusief aanpak van de fondsenwerving.

Hoewel het om één bidbook gaat, kan het zijn dat er met verschillende museumontwerpers gewerkt gaat worden. Elk museum heeft immers een eigen profiel en look & feel en daar zal een passend ontwerper bij gezocht moeten worden.

Wanneer de ontwerpen voor verbetering van de vaste presentaties 2e helft 2026 worden gemaakt en verwerkt worden in het *Bidbook Verbeteren vaste presentaties musea Westerwolde*, dan kan de fondsenwerving worden uitgevoerd in 2027. De ervaring leert dat de fondsenwerving ongeveer een jaar duurt. In 2028 kunnen dan de drie ontwerpen worden uitgevoerd, er van uitgaande dat de fondsenwerving succesvol is geweest.

Er zijn goede mogelijkheden om voldoende budget uit de markt te halen om de respectievelijke museumontwerpen daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. Ook hier biedt het Investeringsprogramma Vrijetijdseconomie kansen. Daarnaast zijn er verschillende landelijke fondsen die juist voor uitvoering van museumpresentaties interessant zijn, zoals de Vriendenloterij, VSB-fonds, Cultuurfonds Bank Nederlandse Gemeenten, Zabawas en Cultuurfonds Nederland. Ook zijn er regionale fondsen die via de Coöperatie Sterke Musea kunnen worden benaderd, zoals het Scholten Kammingafonds en de Stichting Beringer Hazewinkel.

Het project *Planontwikkeling verbeteren vaste presentaties* kent 2 fases:

- De eerste fase betreft het ontwikkelen van het bidbook.
- De tweede fase betreft de fondsenwerving.

Voor de uitvoering van de eerste fase van dit project is nodig:

- De inzet van 3 museumontwerpers. Per museum is € 20.000,- nodig om het concept voor de vaste presentatie scherp te krijgen en het (schets-)ontwerp te maken. In totaal € 60.000,- voor de museumontwerpen dus.
- De inzet van een professionele fondsenwerver. Kosten: € 20.000,-. We gaan uit van een fondsenwerver via de Coöperatie Sterke Musea en dat de Coöperatie 50% kan bekostigen (€ 10.000,-).
- Verder is behoefte aan een projectleider die het hele proces coördineert (opstellen programma's van eisen > ontwerpersselectie en opdrachtverlening > aansturen ontwerpfase > aantrekken en opdrachtverlening fondsenwerver > opstellen bidbook > begeleiding fase fondsenwerving). Deze projectleider kan dezelfde persoon zijn die nodig is voor projectleiding van de andere projecten.

3.3. Gezamenlijke aanpak collectiebeleid en -beheer

Aanleiding

De musea in Westerwolde beheren en ontsluiten verschillende collecties. Het MOW heeft de grootste collectie (4000 objecten in verschillende deelcollecties: Cultuurhistorie, Kunstkring De Ploeg en Lodewijk Bruckman). Ook Museum Klooster Ter Apel en Vesting Bourtange kennen relatief grote collecties.

Bij elk van de kernmusea ligt er een opgave om de collectie op te schonen, achterstanden in collectieregistratie weg te werken en (verdergaand) te digitaliseren. Als onderdeel van de tweejarige pilot Museale Samenwerking Musea Westerwolde, willen de musea in een gezamenlijke aanpak hun collectiebeleid en -beheer op orde krijgen. Ook het digitaliseren van de collecties is een belangrijk aandachtspunt.

Met een gezamenlijke aanpak om bij elk van de kernmusea het collectiebeleid en -beheer op orde te krijgen ontstaat ook de mogelijkheid om een visie te ontwikkelen op een 'Collectie Westerwolde' en te bezien in hoeverre de collecties met elkaar samenhangen en welke aanknopingspunten kunnen worden onderkend in meer samenwerking in beleid en beheer.

Erfgoed in Groningen is bereid om een gezamenlijke aanpak om het collectiebeleid en -beheer van de drie kernmusea op orde te krijgen te ondersteunen. Erfgoed in Groningen heeft met financiële bijdragen van onder andere het Mondriaanfonds en het Themafonds Digitalisering Collectie Groningen, het project Collecties Online ontwikkeld (ook wel digitaal museum genoemd). Dit project is bedoeld voor musea om zichzelf en de collectie digitaal goed te presenteren.

Project Gezamenlijke aanpak collectiebeleid- en beheer musea Westerwolde

Het project *Gezamenlijke aanpak collectiebeleid en -beheer musea Westerwolde* bestaat uit de volgende componenten:

- Doorlichten van de verschillende museumcollecties aan de hand van de methodiek van Museale Weegschaal (Rijksdienst Cultureel Erfgoed). Hiermee kunnen collecties beoordeeld worden en in verschillende categorieën worden onderverdeeld (objecten van nationaal belang, provinciaal belang en lokaal belang). Aan de hand van deze beoordeling kan een kerncollectie worden benoemd. Ook kan worden aangegeven welke objecten ontzamd kunnen worden.
- Wegwerken van achterstanden in collectieregistratie.
- Digitaliseren van collecties in het kader van het provinciale project Collectie Groningen / Collecties Online.
- Ontwikkelen van een visie op een 'Collectie Westerwolde', met een uitwerking wat dit betekent voor meer samenwerking op het gebied van collectiebeleid en -beheer.

Met een gezamenlijke aanpak voor collectiebeleid- en beheer ontstaat er ook een beter zicht op de depotbehoefte. Op dit moment is sprake van overvolle depotruimten bij het MOW, maar ook bij Museum Klooster Ter Apel en Vesting Bourtange speelt een depotvraagstuk. Met de uitkomsten van het project *Gezamenlijke aanpak collectiebeleid en -beheer musea Westerwolde* kan bezien worden in hoeverre het huidige volume aan depotruimte afdoende is, danwel dat uitbreiding noodzakelijk is..

De musea hebben geen capaciteit om de achterstanden in het collectiebeleid en -beheer weg te werken. Daarom is nodig dat er op tijdelijke basis een deskundige collectiemedewerker wordt aangetrokken die uitvoering kan geven aan het opschonen van de collecties en achterstanden in collectieregistratie kan wegwerken. Deze collectiemedewerker kan ook sparringpartner zijn voor de drie musea om te komen tot een visie op de 'Collectie Westerwolde'. Nodig is een inzet van minimaal 1,5 dag per week, een jaar lang (gemiddeld 0,5 dag per kernmuseum). De kosten hiervan bedragen afgerond € 38.000,-².

Voor wat betreft de digitalisering van de collecties willen de musea aanhaken bij het project Collectie Online van Erfgoed in Groningen. Hiervoor is geen aanvullend budget nodig.

² 12 uur x effectieve 45 weken x € 70, = € 37.800,-

4. Doorlopende samenwerking op zichtbaarheid

Gezamenlijke publieksactiviteiten

Naast de specifieke projecten zoals benoemd in hoofdstuk 3 willen de musea - zowel de kernmusea als de lokale musea - ook werken aan doorlopende samenwerking met gezamenlijke publieksactiviteiten in 'add-on-programmering', zoals een gebundeld aanbod van landschaps- en erfgoedwandelingen, een lezingenreeks, kleine optredens en speciale museumdagen ('Dag van de Westervoldse Geschiedenis'). Deze activiteiten en arrangementen zorgen voor extra reuring en publiciteit. Daarnaast willen de musea een combiticket aanbieden en andere kortingsacties opzetten zoals een gereduceerd tarief in het naseizoen (zie [Open Museum Maand](#)). Ook het Dinosaurium wil hier graag aan mee doen.

Wat is nodig?

Om de doorlopende samenwerking daadwerkelijk van de grond te krijgen is periodiek programmaoverleg van de musea nodig. Daarnaast zijn ook aanvullende middelen nodig om de komende 2 jaar te experimenteren met gezamenlijke publieksactiviteiten. Die aanvullende middelen hebben betrekking op;

- Een uitvoeringsbudget van € 15.000,- per jaar; € 30.000,- in totaal dus (2026 / 2027). Met deze bedragen komt er een tijdelijk basisbudget beschikbaar. Voor de wat grotere publieksactiviteiten kan het basisbudget worden ingezet als cofinanciering voor fondsenwerving. Voor nieuwe routes in / bij erfgoed en landschap zijn er verschillende mogelijkheden, onder andere bij de provinciebrede projecten van de Coöperatie Sterke Musea, zoals het project [Veldatlas](#). Maar ook het nieuwe budget van het Investeringsprogramma Vrijtijdseconomie van de provincie biedt expliciet mogelijkheden voor route-ontwikkeling in erfgoed en landschap.
- Uitvoerend producent. De slagkracht van de kernmusea is beperkt. Om de beoogde publieksactiviteiten van de grond te krijgen is behoefte aan extra capaciteit voor ondersteuning bij de uitvoering van projecten. Hiervoor moet een uitvoerend producent worden aangetrokken. We gaan uit van de inzet van een ZZP-er voor gemiddeld 1 dag per week, gedurende de hele periode van 2 jaar. De kosten hiervan bedragen afgerond € 20.000 per jaar³; voor de hele periode van 2 jaar is dat € 40.000,-.
- Projectleiding. Om de gezamenlijke activiteiten daadwerkelijk van de grond te krijgen, het geheel aan te sturen en erop toe te zien dat afspraken worden nagekomen, is er ook behoefte aan een projectleider. Dit kan dezelfde projectleider zijn als voor de andere 3 projecten.

³ Uitgaande van 45 effectieve werkweken per jaar, 360 uur inzet producent tegen een uurtarief € 70,-.

5. Organisatie

Projectorganisatie

Voor de tweejarige pilot Museale Samenwerking Westerwolde zal een projectorganisatie moeten worden opgezet die voorziet in:

- Werkgroepen per afzonderlijk samenwerkingsproject:
 - Werkgroep Planontwikkeling promotiecampagne musea Westerwolde;
 - Werkgroep Planontwikkeling Verbeteren museale presentaties;
 - Werkgroep Opschonen en digitaliseren collecties.
- Periodiek overleg van alle musea met het oog op afstemming programmering en opzetten gezamenlijke publieksactiviteiten (Doorlopende samenwerking).
- Overall aansturing van de samenwerkingsprojecten door een projectleider museale samenwerking. Deze projectleider museale samenwerking coördineert niet alleen de verschillende projecten, maar zorgt ook voor de samenhang tussen de verschillende projecten.

Voor wat betreft de projectleider museale samenwerking gaan we uit van een deskundige projectleider die goed bekend is in de museumsector en het Groningse museumbestel. We gaan uit van een inzet van gemiddeld 1 dag per week, twee jaar lang. De kosten hiervan bedragen afgerond € 72.000,-⁴.

Het aantrekken van de projectleider willen we via de Coöperatie Sterke Musea regelen (inzet van een van de adviseurs). We gaan er vanuit dat een deel van de kosten voor rekening van de Coöperatie kan komen. We gaan uit van 50% bekostiging vanuit de Coöperatie en 50% door de gemeente Westerwolde.

Halfjaarlijks Voortgangsoverleg

We willen de tweejarige pilot goed monitoren en evalueren middels een halfjaarlijks voortgangsoverleg. Aan dit voortgangsoverleg nemen deel:

- Directeuren en bestuursvoorzitters van de kernmusea, aangevuld met de voorzitters van de lokale musea; bij de startbijeenkomst, de midterm-bijeenkomst (na een jaar) en de afrondende evaluatiebijeenkomst.
- Accounthouder musea en wethouder cultuur van de gemeente Westerwolde.
- Vertegenwoordiger Erfgoed in Groningen.
- Vertegenwoordiger Coöperatie Sterke Musea.

Op de agenda van de afrondende bijeenkomst van het voortgangsoverleg staat het punt Bestemming Museale Samenwerking. Dan ligt er een voorstel voor de toekomstige inrichting van het samenwerkingsverband.

⁴ 45 werkdagen x 2 jaar x uurtarief € 100,-

6. Financieel overzicht

	Kosten	Dekking gemeente	Dekking overig
1. Project Planontwikkeling promotie-campagne Musea Westerwolde: <ul style="list-style-type: none"> Marketingbureau gebiedspromotie 	30.000	30.000	
2. Project Planontwikkeling verbeteren museale presentaties: <ul style="list-style-type: none"> Museumontwerp 3 x 20.000 Fondsenwerver 	60.000 20.000	60.000 10.000	10.000*
3. Project Visieontwikkeling, opschonen en digitaliseren collecties musea: <ul style="list-style-type: none"> Collectiemedewerker Digitalisering 	38.000 PM	38.000	PM**
Doorlopende samenwerking op zichtbaarheid: <ul style="list-style-type: none"> Projectbudget 2 x 15.000 Uitvoerend producent 2 x 20.000 	30.000 40.000	30.000 40.000	
Overall projectleider 2 x 36.000	72.000	36.000	36.000*
Totaal	290.000	244.000	46.000

* Cooperatie Sterke Musea

** Erfgoed in Groningen, Collectie Online

Aan de gemeente Westerwolde wordt dus een incidenteel bedrag gevraagd van € 244.000,- waarmee de tweejarige pilot Museale Samenwerking Westerwolde kan worden uitgevoerd. Dat is een behoorlijke investering. Daar staat tegenover dat met deze investering de gemeente niet alleen een bijdrage levert aan het versterken van kwaliteitstoerisme in Westerwolde en aan een aanzienlijke verbetering van de museale erfgoedzorg, maar ook dat met deze investering de deur geopend wordt naar substantiele bijdragen uit provinciale regelingen, in het bijzonder het Investeringsprogramma Vrijtijdseconomie van de provincie en Nij Begun. En dan gaat het om bijdragen die een meervoud bedragen van de initiële investering die nu van de gemeente gevraagd wordt.